

Lapsen tukena – tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta lapsi- ja perhesosiaalityössä (LATU-tutkimushanke)

Rahoittaja: STM (Sosiaalityön valtion tutkimusrahoitus), 2021-2022

Hankkeen johtaja: Yliopistonlehtori dosentti Johanna Kiili
/ Jyväskylän yliopisto
Osahankkeen vastaava: Vanhempi tutkija Kaisa Malinen
/ Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tutkijat:

YTT Sirpa Kannasoja
VTT Tiina Lehto-Lundén
YTT Johanna Moilanen
YTT Anu-Riina Svenlin

Yhteistyökumppanit:

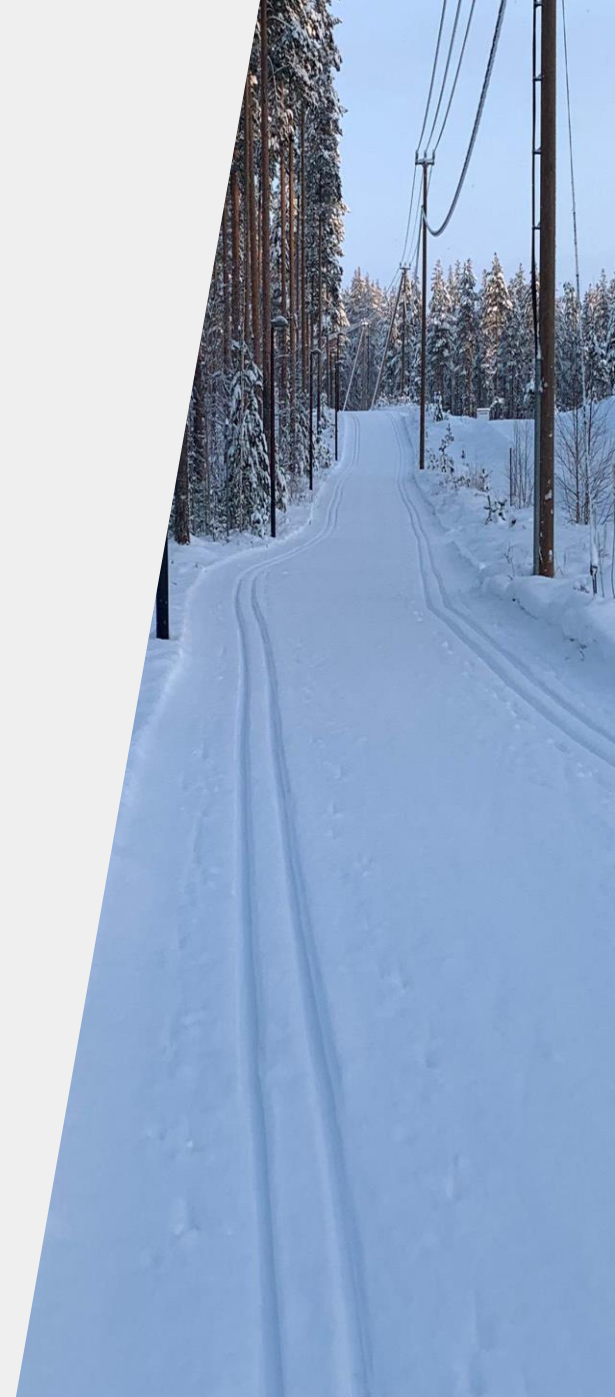
Jyväskylän kaupunki
Tampereen kaupunki
Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystaloustyöryhmä Soite
Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Järvi-Suomen piiri
Pelastakaa Lapset ry.

LATU-hanke: tavoitteet ja tarkoitus

- LATU-hankkeessa tarkastellaan kahta tyypillistä lapsi- ja perhesosiaalityön tukimuotoa: **tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa**. Hankkeessa **1)** tuotetaan valtakunnallista perustietoa tukitoimista; **2)** tutkitaan tukisuhteiden laatua lasten kanssa; ja **3)** kehitetään ja tutkitaan tukitoimien vaikutusten arviointia lapsi- ja perhesosiaalityön ammattilaisten, lasten perheiden sekä tukihenkilöiden ja tukiperheiden kanssa.
- Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan hyödyllisyyteen on sosiaalihuollossa vahva luottamus, vaikka tutkimusnäyttöä näistä jo vuosikymmeniä käytössä olleista tukitoimista on niukasti.
 - Käyttömääristä ei myöskään ole olemassa valtakunnallisesti koottua tilastotietoa.
- Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan julkilausuttu tavoite on lapsen hyvinvoinnin ja kasvun tukeminen sekä perheen sosiaalisen verkoston väliaikainen vahvistaminen.
 - Toiminnan ydin on lapsen tai nuoren ja useimmiten vapaaehtoistyön pohjalta toimivan aikuisen välille syntyvässä vuorovaikutussuhteessa. (Moilanen 2015; Svenlin 2020; Lehto-Lundén 2020.)
 - Kansainväliset tutkimukset osoittavan, että tukisuhteen ja vuorovaikutuksen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota ja suhdetta on tarkasteltava monipuolisesti lasten, aikuisten ja toimintaympäristön tarjoamien voimavarojen näkökulmista (Bayer ym. 2015; Donlan ym. 2017; Rhodes ym. 2006).
- **LATU-hankkeessa pureudutaan sekä valtakunnallisen tiedon tarpeeseen että tukisuhteen laadun tarkasteluun.**

LATU: teoreettis-metodologinen viitekehys

- **LATU-hankkeessa**

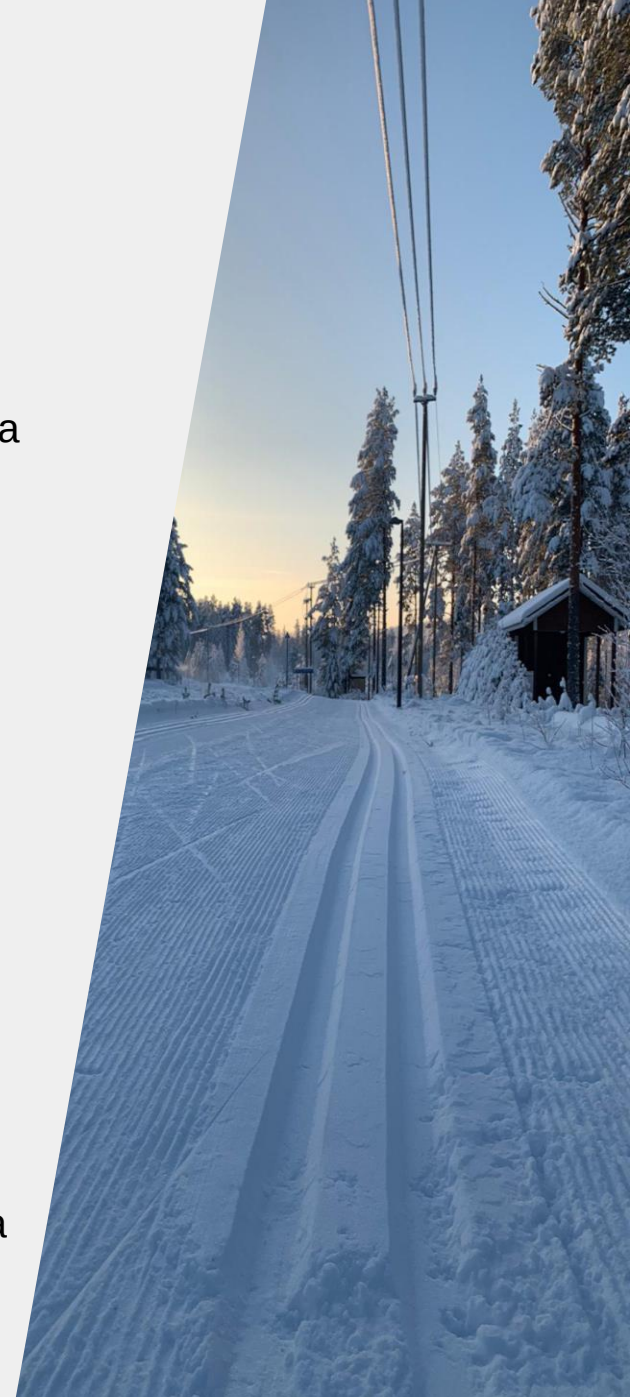
- Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta ymmärretään **sukupolvisena tuen muotona**, korostaen sukupolvea rakenteellisena käsitteenä. Sukupolvisuhteiden määrittelyä tuotetaan päivittäin arkisissa kohtaamisissa (Alanen 2009; Punch 2020)
- Tutkimushankkeessa nojaututaan **lapsilähtöisyyttä ja prosessinäkökulmaa painottavaan ymmärrykseen** lasten hyvinvoinnista (Fattore ym. 2019; Fattore & Mason 2017).
- Erityisesti tarkastellaan **tukisuhteen laatua**. Lasten hyvinvoinnin ja tukisuhteen laadun välillä on todettu olevan yhteys, ja tukisuhteen laatu on keskeinen tekijä, jolla on selitetty tuen (hyvinvointi)vaikutusten vaihtelevuutta (esim. Bayer ym. 2015; DuBois ym. 2011).

- Tukisuhteen laadun lisäksi hankkeessa tutkitaan sitä, millaisia **koettuja vaikutuksia** tukitoimilla on.

- Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnassa ei ole tällä hetkellä käytössä arviointilomakkeita eikä -menetelmiä, joiden avulla tukitoimien vaikutuksia voitaisiin systemaattisesti seurata.
- Hankkeessa kysymystä toiminnan vaikutuksista, vaikuttavuudesta ja niiden tavoittamisesta tarkastellaan **realistisen arvioinnin kehyksestä** käsin (Pawson & Tilley 1997).

- LATU-hanke on **moninäkökulmainen toimintatutkimushanke**.

- Perusoletuksena on, että paitsi ammattilaisten, myös palveluiden käyttäjien tulee olla tutkimassa ja kehittämässä heitä koskevia asioita (Beresford 2019).

LATU: tavoitteena monipuolinen tutkimusaineisto

- **LATU –hanke koostuu kahdesta osahankkeesta:**
 - **Osahanke I.** *Valtakunnallinen ammattilaisille suunnattu kysely.*
 - Kyselyn kysymykset muodostetaan yhdessä tutkimushankkeen ohjausryhmään kuuluvien sosiaalihuollon ammattilaisten kanssa.
 - **Osahanke II.** Tukisuhteiden laatuun ja koettuihin vaikutuksiin keskittyvä, pääosin laadullinen aineistonkeruu. Aineistoa kerätään lapsilta, lasten huoltajilta, ammattilaisilta, tukihenkilöiltä ja tukiperheiltä. Tavoitteena on kehittää ja pilotoida *TukiMittari-arviointimenetelmä*, jonka avulla voidaan dokumentoida ja arvioida tukihenkilö- ja tukiperhetoiminnan koettuja vaikutuksia.
 - Noin 30 lapsen kanssa työskennellään työpajoissa ja eKoutsi-mobiilipäiväkirjasovelluksen avulla kehittämällä kysymyksiä TukiMittari -lomaketta varten.
 - Noin 30 ammattilaisen kanssa työskennellään työpajoissa, joissa kehitetään TukiMittari -lomakkeen kysymyksiä.
 - TukiMittarin pilotointi seurantatapaamisissa. Tukiperhe- ja tukihenkilötoiminnassa on vuosittaisia seurantatapaamisia, joihin yleensä osallistuvat lapsi, huoltaja, tukihenkilö/ tukiperhe ja sosiaalityöntekijä. TukiMittari-lomakkeen pilotointi liitetään osaksi näitä tapaamisia.

LATU: aikataulu 2021-2022

LASTEN KANSSA TYÖSKENTELY

- Lasten työpajat: **huhti-toukokuu 2021**
 - 4-5 työpajaa (4-6 lasta per työpaja) yhteensä, tarvittaessa enemmän
- eKoutsi lapsille: **syksy 2021**
 - mobiilipäiväkirja-aineisto, noin 30 lasta
 - eKoutsia käytetään lasten muodostamien kysymysten ”testaamiseen” (erillinen sovellus, ei linkity TukiMittari -lomakkeeseen)
- Lasten työpajat: **marras-joulukuu 2021**
 - 4-5 työpajaa
 - kevään työpajojen ja eKoutsin arviointia
 - lopullisten kysymysten muokkaus TukiMittariin omana osionaan

AMMATTILAISTEN KANSSA TYÖSKENTELY JA SEURANTATAPAAMISEET

- Ammattilaisten työpajat: **helmi-maaliskuu 2021**
 - Valtakunnallisen kyselyn työstäminen
 - 1-2 työpajaa, tarvittaessa enemmän
- Ammattilaisten työpajat: **syksy 2021**
 - TukiMittari –lomakkeen kysymykset, oma osio
 - 4-5 työpajaa (yht. n. 30 ammattilaista)
- Seurantatapaamiset: **kevät 2022**
 - TukiMittari –lomakkeisto käytössä
 - Tavoitteena, että lomaketta käytetään 35 perheen kanssa tammi-kesäkuu 2022 välillä

Ammattilaisten työpajat: valtakunnallinen kysely

Kevät 2021

- Kyselyä työistetään yhdessä ammattilaisten kanssa helmi-maaliskuun aikana työpajoissa (1-2 työpajaa, tarvittaessa enemmän, jos yhteisiä aikoja vaikea löytää)
- Saatte helmikuussa Doodle-tms. kyselyn mahdollisista työpajan ajankohdista.
- Yhden työpajan kesto on noin 2 tuntia.
- Ennen työpajaa toimitamme teille ennakkomateriaalia (alustavat kysymykset) tutustuttavaksi.
- Työpaja järjestetään Zoom- tai Teams –yhteydellä ja työskentelystä vastaa yliopistotutkija Sirpa Kannasoja.
- **Tavoitteena on, että kysely olisi valmis vastattavaksi 1.5. alkaen, mahdollisesti aikaisemmin.**

Lasten kevään 2021 työpajat

- Yksi työpaja kestää noin 2 tuntia ja siihen osallistuu 4-6 lasta.
- **Työpajoja vähintään yksi per organisaatio** (PeLa, MLL, Tampereen kaupunki ja Soite)
 - Voi olla enemmän, esimerkiksi 2 työpajaa, jos halukkaita lapsia on enemmän
 - Lasten tavoittaminen yhteistyöorganisaatioiden avulla
 - Mitä hyvä ottaa huomioon tässä vaiheessa ja miten edetä? Keskustelua tästä.
 - Tutkijatiimistä yksi tutkija ottaa vastuulleen 1-2 kahden työpajan järjestelyt yhteistyöorganisaatioiden kanssa.
 - Työpajojen suunnittelusta vastaavat: Johanna Kiili, Tiina Lehto-Lundén, Johanna Moilanen ja Anu-Riina Svenlin, tarvittaessa Sirpa Kannasoja tulee mukaan järjestelyihin
- Toteutus: **Zoom / Teams tai kontakti?**
 - Tästä hyvä keskustella, myös lasten kanssa ja kysyä heidän toiveitaan
 - Voimme maksaa tilakulut
- Työpajojen yhteinen suunnittelu PeLa:n kanssa, lapsilähtöinen palvelumuotoilu.
 - Suunnittelukokous helmikuussa.

Tutkimusluvut

- **Eettinen ennakoarviointi / JY**
 - Tietosuojaan, tiedottamiseen ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät seikat on arvioitu tarkkaan
- **Kaikilta tutkittavilta kysytään luvat** (tietosuojailmoitus, tiedote ja suostumus)
 - Näiden pohjat ovat valmiina ja voidaan liittää tutkimuslupahakemukseen
 - Yhdessä sovitaan, miten dokumentit toimitetaan tutkittaville
- **Seuraava vaihe tutkimuslupien hakeminen organisaatioilta.**
 - Tähän toivotaan ohjeistusta kustakin organisaatiosta.

Ohjausryhmä ja muut asiat

- Hankkeen suunnitteluun osallistuneista organisaatioista muodostetaan **ohjausryhmä**, joka kokoontuu n. 4 kertaa hankkeen aikana.
 - Ensimmäinen kokous huhti-toukokuussa 2021, ja toinen marras-joulukuussa 2021
- **Muita ajatuksia, ideoita, toiveita?**
 - Yhteistä keskustelua.

